

รูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร

The Leadership Model 4.0 for the Directors of Private General Education Schools: Case Study in Bangkok Metropolis

เพลินพัทธ์ เทคน้อย*

ชัยณรงค์ สุวรรณสาร

กาญจนา ภัทราวีวัฒน์

วิทยาลัยปรัชญาและการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

*e-mail: ptednoi@hotmail.com

Pleanpak Tednoi

Chainarong Suvarnasara

Kanchana Pattrawiwat

College of Philosophy and Education, Saint John's University

Received: May 1, 2018

Revised: June 11, 2018

Accepted: July 16, 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 (2) ทดสอบความสอดคล้องของรูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 และ (3) หาจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาของภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยแบบผสมผสานเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ในระยะแรกใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาค้นคว้าหารูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการทบทวนทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญและการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ และนำผลงานวิจัยเชิงคุณภาพมาใช้ในการพัฒนาแบบสอบถาม สำหรับใช้ในงานวิจัยระยะที่ 2 คือ งานวิจัยเชิงปริมาณ นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ คือ โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 709 โรงเรียน กำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 220 ตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย วิเคราะห์หาค่าประกอบเชิงยืนยันโดยโปรแกรมสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัย พบว่า (1) รูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านคุณลักษณะผู้นำ 4.0 และด้านบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร (2) ผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงของรูปแบบ โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า รูปแบบที่ได้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก โดยมีค่า $CMIN/DF = 2.987$ ค่า $GFI = 0.976$ ค่า $NFI = 0.988$ ค่า $RFI = 0.870$ ค่า $IFI = 0.992$ ค่า $TLI = 0.910$ ค่า $CFI = 0.992$ ค่า $RMSR = 0.006$ ค่า $RMSEA = 0.10$ และ พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน มีระดับนัยสำคัญทุกค่า ($P=***$) และ (3) จุดเด่นของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร มีครบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านคุณลักษณะผู้นำ 4.0 และด้านบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ส่วนจุดที่ควรพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ บทบาทหน้าที่ในฐานะผู้นำทางวิชาการ รองลงมา คือ มีวิสัยทัศน์และความชัดเจนในวิสัยทัศน์

คำสำคัญ: รูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คุณลักษณะผู้นำ 4.0 บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร

Abstract

The purposes of this research were (1) to develop the Leadership Model 4.0 for the Directors of Private General Education Schools: Case study in Bangkok Metropolis, (2) to verify the validity of the model, and (3) to seek the outstanding components and the components needed to be developed of the Leadership Model 4.0 for the Directors of Private General Education Schools in Bangkok. This research was carried on two types of research methodologies, qualitative and quantitative mixed methods. At the beginning, the qualitative method was practiced to study and identify the Leadership Model 4.0 for the Directors of Private General Education Schools by studying the transformational leadership theories, national development policy “Thailand 4.0 Model”, Thai Education 4.0, and other related literature. Then, the researcher interviewed 5 professionals in educational field to collect data, using in-depth interview method. After that, focus group discussion was conducted to draft the Leadership Model 4.0 for the General of Private General Education Schools. Once qualitative data was completely collected, it was analyzed to create the questionnaire and the researcher started qualitative method afterwards. The questionnaires were sent to the sample group of 220 directors from the total of 709 private general schools in Bangkok by using a Simple Random Sampling. Confirmatory Factor Analysis was run by Analysis of Moment Structure: AMOS program to test the validation of the research hypothesis model. The main findings were 1) the Leadership Model 4.0 for the Directors of Private General Education Schools: Case Study in Bangkok Metropolis was consisted of 3 aspects, namely, the transformational leadership, the characteristics of Leadership 4.0 and the role and duty of the director. 2) The validation of the leadership measurement model 4.0 for the Directors of Private General Education Schools in Bangkok was in accordance with the empirical data. The value of CMIN/DF = 2.987, GFI = 0.976, NFI = 0.988, RFI = 0.870, IFI = 0.992, TLI = 0.910, CFI = 0.992, RMSR = 0.006, and RMSEA = 0.10. The Standardize Regression Weight of each latent variable was statistically significant to the model. 3) The outstanding variables were shown in all three aspects, i.e., the transformational leadership, the characteristics of Leadership 4.0 and the role and duty of the director. On the contrary, there were some variables shown the need to be developed such as, instructional leadership from role and duty of the director aspect as well as visionary and clear in vision from transformational leadership aspect.

Keywords: Leadership Model 4.0, Transformational Leadership, Characteristics of Leadership 4.0, Role and Duty of the Director

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการทางสังคมที่นำบุคคลเข้าสู่การดำรงชีวิตในสังคม หรืออาจกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่าเป็นกระบวนการอบรมบ่มนิสัยให้มนุษย์สามารถประพฤติปฏิบัติตนและประกอบอาชีพการงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม การศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม การเตรียมตัวเพื่อให้บุคคลมีทักษะ ความรู้ความสามารถในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในอนาคต ด้วยเหตุดังกล่าว รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) ภายใต้ “นโยบายประเทศไทย 4.0” ซึ่งเป็นการบูรณาการและเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติ กับ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เพื่อพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคนไทยให้มีความสุข สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง ทำให้สังคมมีความมั่นคง เสมภาค และเป็นธรรม ประเทศไทยสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจโลก เพื่อให้นโยบายประเทศไทย 4.0 บรรลุผลตามเป้าหมาย กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ซึ่งเป็นแผนระยะยาว 20 ปี มีวิสัยทัศน์คือ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลัก

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับทบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผืนก้าลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศ ลดลง การพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศไทย 4.0 มีรากฐานเริ่มต้นที่คนไทยทุกคน เนื่องจากการพัฒนาทุนมนุษย์ที่ดี มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จะเป็นรากฐานในการเสริมสร้างคุณภาพและความเข้มแข็งให้กับสังคมไทย ดังนั้น การศึกษาไทย 4.0 จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน ตลอดจนวัฒนธรรมและรูปแบบการเรียนรู้ เพื่อมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในยุคศตวรรษที่ 21 ควบคู่ไปกับการเป็น “คนไทย 4.0 ในโลกที่หนึ่ง” ที่มีทักษะสูง มีความรู้ความสามารถตรงตามตลาดแรงงานต้องการ (Sinlarat, 2016) ด้วยเหตุที่การศึกษามีความสำคัญต่อบุคคลในการใช้ชีวิตเพื่อการดำรงอยู่ในสังคมอย่างสันติและสมานฉันท์ สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้บริการการเรียนรู้แก่ผู้เรียนโดยตรง จึงมีภารกิจและบทบาทความสำคัญในฐานะหน่วยงานที่จัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ได้รู้จักการคิดวิเคราะห์ สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นตำแหน่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษานั้น ๆ ผู้บริหารในฐานะผู้นำ จำเป็นต้องปฏิรูปและเปลี่ยนแปลงองค์กรเพื่อนำพาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ และมีบทบาทหน้าที่สำคัญที่จะต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิผลและความสมดุล เพื่อให้การบริหารจัดการการศึกษาบรรลุผลสำเร็จตามนโยบายบริหารประเทศ

สำหรับการจัดการศึกษานั้น ภาคเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สามารถช่วยภาครัฐให้บริการทางการศึกษาแก่ประชาชนได้ทั่วถึงมากขึ้น แต่โรงเรียนเอกชนก็ยังคงประสบปัญหาในการจัดการศึกษาทั้งผลกระทบหลายปัจจัย ทำให้มีโรงเรียนเอกชนเป็นจำนวนมากต้องทยอยปิดตัวลง ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษาภาคเอกชนมาจากสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้ 1) ความไม่เท่าเทียมกันของการบริหารจัดการของภาครัฐระหว่างโรงเรียนเอกชนกับโรงเรียนรัฐทั้งด้านนโยบาย งบประมาณ อุปกรณ์ และการจัดสรรครู 2) เกิดจากกลุ่กลานเห็นความยากลำบากในการดำเนินกิจการโรงเรียนที่บรรพบุรุษได้ก่อตั้งขึ้นจึงไม่

ประกอบกิจการต่อจากพ่อแม่ 3) ที่ดินมีราคาแพงขึ้น จึงเปลี่ยนไปทำธุรกิจอื่นที่ได้ผลตอบแทนมากกว่า 4) ค่าใช้จ่ายทั่วไปที่เพิ่มขึ้น และเงินเดือนครูวุฒิปริญญาตรีที่ถูกกำหนดให้ต้องจ่ายขั้นต่ำเดือนละ 15,000 บาท ตามนโยบายรัฐบาล 5) ปัญหาเกี่ยวกับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูในส่วนของหน่วยงานที่ออกใบอนุญาตฯ ทำให้ผู้ประกอบการมีปัญหา 6) ขาดแคลนครู ซึ่งรัฐไม่เคยสนับสนุนอัตราค่าจ้างครูเอกชน 7) อัตราเงินอุดหนุนรายหัวที่รัฐจัดให้ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กและใหญ่ในจำนวนเท่ากัน ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กได้รับเงินอุดหนุนไม่เพียงพอกับการบริหาร 8) การเก็บอัตราภาษีโรงเรียนในอัตราสูง 9) รัฐไม่มีความเท่าเทียมกันด้านวิชาการ เช่น รัฐเปิดโอกาสให้เด็กของโรงเรียนรัฐสอบโอเน็ต แต่ไม่มีนโยบายให้นักเรียนเอกชนสอบโอเน็ต 10) รัฐปล่อยให้โรงเรียนเอกชนเปิดกิจการโดยไม่คำนึงถึงพื้นที่ระยะใกล้และไกลระหว่างโรงเรียนตามระเบียบกำหนดให้ต้องเว้นระยะห่างกันอย่างน้อย 2 กิโลเมตร 11) อัตราการเกิดในแต่ละปีลดลง 12) การลงทุนสร้างโรงเรียนในยุคนี้ต้องลงทุนสูง ทั้งค่าที่ดินและค่าก่อสร้าง และ 13) การแข่งขันสูง ทำให้แต่ละโรงเรียนต้องใช้กลยุทธ์ในการได้มาซึ่งนักเรียน จากสถิติการศึกษาเอกชน พบว่า ในปีการศึกษา 2553 โรงเรียนเอกชนปิดกิจการ 19 โรงเรียน ปีการศึกษา 2554 ปิดกิจการ 22 โรงเรียน ปีการศึกษา 2555 ปิดกิจการ 21 โรงเรียน และปีการศึกษา 2556 ปิดกิจการ 11 โรงเรียน (เอกสารการปิดกิจการโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2553-2556) เช่นเดียวกับโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร จากสถิติของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานครที่ปิดกิจการ พบว่า ปีการศึกษา 2546 ปิดกิจการ 14 โรงเรียน ปีการศึกษา 2548 ปิดกิจการ 63 โรงเรียน ปีการศึกษา 2549 ปิดกิจการ 6 โรงเรียน ปีการศึกษา 2551 ปิดกิจการ 14 โรงเรียน ปีการศึกษา 2552 ปิดกิจการ 11 โรงเรียน ปีการศึกษา 2554 ปิดกิจการ 14 โรงเรียน ปีการศึกษา 2555 ปิดกิจการ 20 โรงเรียน ซึ่งในปีการศึกษา 2560 นี้ มีโรงเรียนที่เปิดดำเนินการทั้งสิ้น 709 โรงเรียน (Office of the Private Education Commission, 2017) จากการศึกษางานวิจัยความอยู่รอดของโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครนั้น โรงเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องเผชิญกับผลกระทบที่เกิดจากภายในและภายนอก ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้โรงเรียนอยู่รอดได้นั้น มาจากปัจจัยของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งมีผลมาจากสภาวะผู้นำ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Charoenpomsakul & Boa-ngo (2016) ได้อ้างถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน อ้างถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในเกือบทุกด้าน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหาร

โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาประกอบด้วยปัจจัยเกี่ยวกับผู้บริหาร พบว่า ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน ประกอบด้วย ด้านคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน การมีอุดมการณ์และวิสัยทัศน์ ความกล้าตัดสินใจ และภาวะผู้นำด้านพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหาร ได้แก่ การวางแผนที่ดี การแก้ปัญหารวดเร็ว การพัฒนาคนและงาน การบริหารเชิงรุก ผู้บริหารนั้นถือได้ว่าเป็นหลักของหน่วยงาน ต้องดูแลและรับผิดชอบการบริหารงานภายในโรงเรียน ดังนั้นคุณลักษณะของผู้บริหารและพฤติกรรมกรรมการบริหารงานจึงมีผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน และสามารถนำพาให้โรงเรียนนั้น ประสบความสำเร็จในการบริหารได้ และสภาวะของผู้นำมีผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนจากการศึกษาของ Patipimpakom (2007) เรื่องรูปแบบภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับการศึกษาพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ที่ดีมีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ การเป็นตัวอย่างที่ดี การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านความฉลาดและมีไหวพริบ และหลักในการปกครองโรงเรียน ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญจากการปิดตัวของโรงเรียนเอกชนที่กล่าวมานี้ ล้วนทำลายความสามารถของผู้บริหารในการแสดงออกถึงภาวะผู้นำที่สามารถแก้ไขปัญหาในภาวะวิกฤติได้ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำสูงสุดในสถานศึกษาและเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะส่งผลต่อความสำเร็จหรือประสิทธิผลของงานในสถานศึกษา ผู้บริหารหรือผู้นำจึงต้องมีคุณสมบัติเหมาะสม มีพฤติกรรมในการนำที่ถูกต้องเหมาะสม เพราะความสำเร็จของงานทุกด้านขององค์การขึ้นอยู่กับผู้บริหารหรือผู้นำ ซึ่งจะวินิจฉัยสั่งการ หรือตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพ ผู้นำจึงต้องมีความเป็นมืออาชีพที่สามารถนำองค์การให้เจริญก้าวหน้าและผ่านพ้นสภาพการเปลี่ยนแปลงที่ต้องเผชิญในสภาวะปัจจุบัน จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปสู่การสร้างรูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา
2. เพื่อทดสอบความสอดคล้องของรูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. เพื่อหาจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาของภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ผลจากการศึกษา คือ องค์ความรู้รูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่สามารถนำมากำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติตามนโยบายพัฒนาประเทศไทย 4.0
2. ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำองค์ความรู้และรูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 ไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน โดยนำจุดเด่นที่ได้มาสร้างเป็นอัตลักษณ์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ส่วนจุดด้อยสามารถนำมาสร้างหลักสูตรเพื่อพัฒนาหรือเตรียมความพร้อมให้ผู้ที่ขึ้นเป็นผู้บริหารต่อไป เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในยุค 4.0

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพและระเบียบวิธีเชิงปริมาณ (Qualitative and Quantitative Mixed Methods) ในระยะแรกใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาค้นคว้าสร้างรูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ ในเขตกรุงเทพมหานคร จากทฤษฎีภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงนโยบายประเทศไทย 4.0 การศึกษาไทย 4.0 และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญและการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อยกร่างรูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ ในเขตกรุงเทพมหานคร เมื่อได้ข้อมูลจากการศึกษาเชิงคุณภาพครบถ้วนแล้ว นำข้อมูลมาวิเคราะห์สรุปและพัฒนาแบบสอบถามเพื่อใช้ในระเบียบวิธีเชิงปริมาณในระยะที่ 2 เมื่อได้พัฒนาแบบสอบถามแล้วนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย ซึ่งประชากรที่ใช้ คือ โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 709 โรงเรียน กำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยใช้หลักการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Hair, Black, Babin, Anderson & Tatham (2006) จำนวนกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มจำนวน 220 ตัวอย่าง ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามจำนวน 300 ชุดสำรองสำหรับผู้ที่ไม่ตอบแบบสอบถาม กำหนดผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้อำนวยการผล คือ มีผู้ตอบแบบสอบถามกลับทั้งหมด 221 โรงเรียน นำข้อมูลที่ได้ออกมาจากการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโดยโปรแกรมสมการโครงสร้าง (Analysis of Moment Structure : AMOS)

การสร้างแบบสอบถามและการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ประกอบด้วย (1) ศึกษาเอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์

เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม เพื่อยกร่างรูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ ในเขตกรุงเทพมหานคร และเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม (3) สร้างแบบสอบถาม (4) ปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ (5) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน (6) ปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และ (7) นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 โรงเรียน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง และคุณภาพของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ผลการทดสอบความเที่ยงของแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างแรก พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.97–0.98 จัดได้ว่าเป็นมาตรวัดที่มีความน่าเชื่อถือในระดับสูง นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 โรงเรียน และมีผู้ตอบกลับจำนวน 221 โรงเรียน แบบสอบถาม ประกอบด้วย (1) ข้อมูลเบื้องต้น ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน เป็นแบบตรวจสอบรายการ และ (2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำตามโมเดลประเทศไทย 4.0 ของผู้บริหาร สถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา และ การสอบถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา มีมาตรวัด 5 ระดับ เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้แบบสอบถามกลับครบตามจำนวนที่ต้องการ นำแบบสอบถามชุดที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสมการโครงสร้าง (AMOS) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1) ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ค่าร้อยละ 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษาใช้ค่าร้อยละ 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงขององค์ประกอบรูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ใช้ค่าร้อยละ 4) องค์ประกอบเชิงยืนยันของรูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา โดยการใช้ค่าทางสถิติดัชนีวัดค่าความกลมกลืน และค่าไคสแควร์สัมพัทธ์ 5) จุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาของภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภท

สามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์จุดเด่นโดยใช้ค่าเฉลี่ยของระดับปฏิบัติการจริงของผู้แบบทดสอบถามวิเคราะห์จุดที่ควรพัฒนาโดยใช้ผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างระดับความเหมาะสมและระดับการปฏิบัติจริง ผู้วิจัยได้ทดสอบความเที่ยงของข้อมูลที่ได้รับของความเหมาะสมและระดับปฏิบัติการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach คือ 0.989 และ 0.987 ตามลำดับ จัดได้ว่าเป็นมาตรวัดที่มีความน่าเชื่อถือในระดับสูง

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่ร้อยละ 77.80 เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 51–60 ปี (ร้อยละ 41.20) รองลงมาอายุน้อยกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.60 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท (ร้อยละ 66.10) รองลงมา (ร้อยละ 17.20) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก ผู้บริหารส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 29.90 อยู่ในตำแหน่งผู้อำนวยการนานกว่า 25 ปี และระดับการศึกษาที่โรงเรียนเปิดสอน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา (ร้อยละ 43.90)

ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างโดยการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันของรูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย คือ เป็นการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 และทดสอบความสอดคล้องของรูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า

ผลการทดสอบโมเดลพื้นฐานประกอบด้วย ค่า CMIN/DF = 6.047 ค่า GFI = 0.700 ค่า NFI = 0.808 ค่า RFI = 0.779 ค่า IFI = 0.834 ค่า TLI = 0.809 ค่า CFI = 0.833 ค่า RMSR = 0.014 ค่า RMSEA = 0.151 ซึ่งค่า CMIN/DF มีค่าสถิติระหว่าง 2-5 เป็นค่าที่ยอมรับได้แต่ค่าทางสถิติของ CMIN/DF = 6.047 ค่า GFI = 0.700 ค่า NFI = 0.808 ค่า RFI = 0.779 ค่า IFI = 0.834 ค่า TLI = 0.809 ค่า CFI = 0.833 ค่า RMSR = 0.014 ค่า เป็นค่าที่น้อยกว่า 0.9 และค่า RMSR = 0.14 เป็นค่าที่มากกว่า 0.05 RMSEA = 0.151 เป็นค่าที่มากกว่า 0.08 ผู้วิจัยจำเป็นต้องปรับโมเดลเพื่อให้ค่าทางสถิติของโมเดลมีค่าที่เหมาะสม จึงปรับโมเดลตามโปรแกรม AMOS เมื่อผู้วิจัยปรับโมเดลเพื่อให้โมเดลมีค่าดัชนีที่เหมาะสม เพื่อให้โมเดลที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

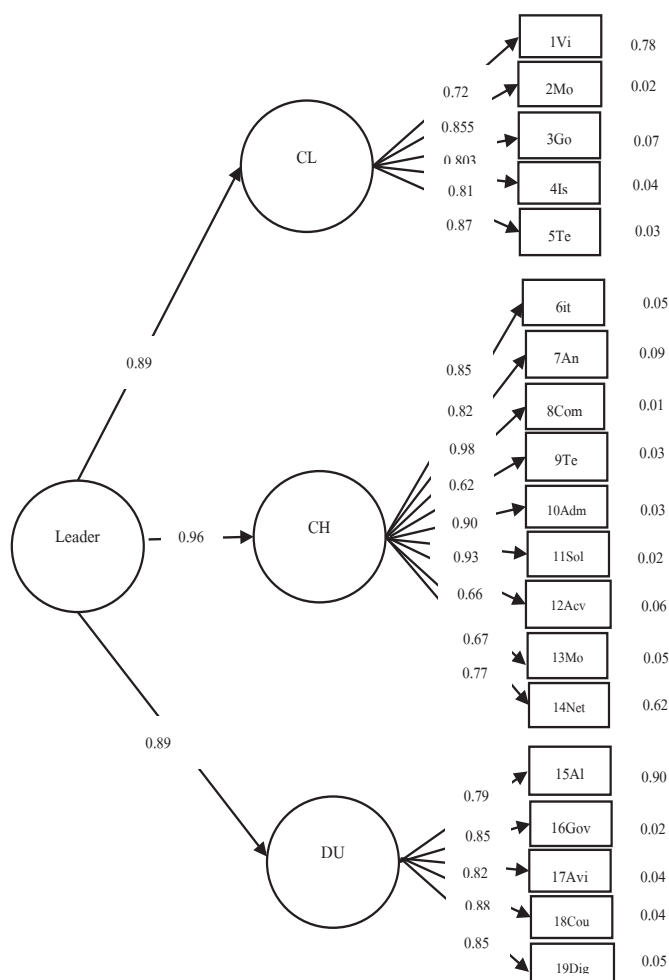
(Model Fit) ผลของการปรับโมเดลได้ค่าดัชนีชี้วัดโมเดล ประกอบด้วย ค่า CMIN/DF = 2.987 ค่า GFI = 0.976 ค่า NFI = 0.988 ค่า RFI = 0.870 ค่า IFI = 0.992 ค่า TLI = 0.910 ค่า CFI = 0.992 ค่า RMSR = 0.006 ค่า RMSEA = 0.10 เป็นผลของการปรับโมเดลที่ได้ค่าของดัชนีส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด แม้ว่า RMSEA = 0.10 แต่เป็นค่าที่เข้าใกล้ และ 0.00 มาก ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า เมื่อปรับโมเดลแล้ว ค่า GFI เข้าใกล้ 1 จากเดิม GFI = 0.700 เพิ่มมาเป็น GFI = 0.976 นั้นแสดงว่า โมเดล fit นอกเหนือจาก การมอง RMSRA อย่างเดียวผลการทดสอบปัจจัยเชิงยืนยันของโมเดลตัวแปรแฝงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก

ผลการวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงยืนยันของโมเดลภาวะผู้นำ พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Standardize Regression Weight) ของตัวแปรแฝงแต่ละตัวที่เป็นส่วนประกอบของโมเดลภาวะผู้นำ มีผลการทดสอบระดับนัยสำคัญของตัวแปรแฝงทุกตัวมีระดับนัยสำคัญทุกค่า ($P=***$) ประกอบด้วย ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรแฝงแต่ละตัวต่อโมเดลภาวะผู้นำ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ตัวแปรแฝงคุณลักษณะของผู้บริหาร 4.0 (CH) = 0.969 ตัวแปรแฝงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร (CH) = 0.896 ตัวแปรแฝงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (CL) = 0.893 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงยืนยันของโมเดลตัวแปรแฝงภาวะผู้นำของการเปลี่ยนแปลง (CL) พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรแฝงแต่ละตัวที่เป็นส่วนประกอบของตัวแปรแฝงภาวะผู้นำของการเปลี่ยนแปลง (CL) ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ (1Vi) การสร้างแบบอย่างที่เหมาะสม (2Mol) สนับสนุนให้ยอมรับ (3Go) สนับสนุนตามรายคน (4Is) การทำงานเป็นทีม (5Te) มีผลการทดสอบระดับนัยสำคัญของตัวแปรแฝงได้ทุกตัวมีระดับนัยสำคัญทุกค่า ($P=***$) และค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรแฝงแต่ละตัวเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ การทำงานเป็นทีม (5Te) = 0.873 การสร้างแบบอย่างที่เหมาะสม (2Mol) = 0.855 สนับสนุนตามรายคน (4Is) = 0.818 สนับสนุนให้ยอมรับ (3Go) = 0.803 วิสัยทัศน์ (1Vi) = 0.723 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงยืนยันของโมเดลคุณลักษณะของผู้นำ (CH) พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรแฝงแต่ละตัวที่เป็นส่วนประกอบของตัวแปรแฝงคุณลักษณะของผู้นำ (CH) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการเป็นผู้ที่ฉลาด สติปัญญาดี (It) มีการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ (An) มีความสามารถในการสื่อสาร (Com) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล (Te) มีความสามารถในการบริหารองค์การ (Adm) มีความสามารถในการแก้ปัญหา (Sol) เป็นผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ (Acv) เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม (Mo) มุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายสัมพันธ์ชุมชน (Net) มีผลการทดสอบระดับนัยสำคัญของตัวแปรแฝงได้ทุกตัวมีระดับนัยสำคัญทุกค่า ($P=***$) และค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรแฝงแต่ละตัวเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ผู้อำนวยการมีความสามารถในการสื่อสาร (Com) = 0.984 มีความสามารถในการแก้ปัญหา (Sol) = 0.931 มีความสามารถในการบริหารองค์การ (Adm) = 0.905 เป็นผู้ที่ฉลาด สติปัญญาดี (It) = 0.852 มุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายสัมพันธ์ชุมชน (Net) = 0.770 มีการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ (An) = 0.764 เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม (Mo) = 0.671 เป็นผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ (Acv) = 0.666 และมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล (Te) = 0.620 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงยืนยันของโมเดลบทบาทหน้าที่ (DU) พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรแฝงแต่ละตัวที่เป็นส่วนประกอบของตัวแปรแฝง ประกอบด้วย บทบาทหน้าที่ในฐานะผู้นำทางวิชาการ (Al) บทบาทในการปกครองครูและนักเรียน (Go) บทบาทในการสร้างวิสัยทัศน์ทางการศึกษา (Avi) บทบาทในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน (Cou) การใช้ทักษะทางดิจิทัลสนับสนุนการเรียนการสอน (Dig) มีผลการทดสอบระดับนัยสำคัญของตัวแปรแฝงได้ทุกตัวมีระดับนัยสำคัญทุกค่า ($p=***$) และค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรแฝงแต่ละตัวเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ บทบาทในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน (Cou) = 0.885 บทบาทในการปกครองครูและนักเรียน (Go) และบทบาทในการการใช้ทักษะทางดิจิทัลสนับสนุนการเรียนการสอน = 0.885 บทบาทในการสร้างวิสัยทัศน์ทางการศึกษา (Avi) = 0.829 บทบาทหน้าที่ในฐานะผู้นำทางวิชาการ (Al) = 0.791 ตามลำดับ (รูปที่ 1)

รูปที่ 1 ผลการทดสอบความสอดคล้องของตัวแบบภาวะผู้นำ ค่าการทดสอบ CMIN/DF = 2.987 ค่า GFI = 0.976
ค่า NFI = 0.988 ค่า RFI = 0.870 ค่า IFI = 0.992 ค่า TLI = 0.910 ค่า CFI = 0.992 ค่า RMSR = 0.006 ค่า RMSEA = 0.10

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาของภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประถมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการวิเคราะห์จุดเด่นใช้ค่าเฉลี่ยของระดับปฏิบัติการจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม การวิเคราะห์จุดที่ควรพัฒนาโดยใช้ผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างระดับความเหมาะสมและระดับการปฏิบัติจริง พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประถมศึกษา พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประถมศึกษา ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 5 ด้าน 2) คุณลักษณะผู้นำ 9 ด้าน และ 3) บทบาทหน้าที่ของผู้นำ 5 ด้าน มีความเหมาะสมที่ระดับ 90% ขึ้นไปทุกด้าน และผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงขององค์ประกอบรูปแบบภาวะผู้นำ

4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประถมศึกษา พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงขององค์ประกอบภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประถมศึกษา ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 5 ด้าน มีค่าระดับการปฏิบัติจริงอยู่ที่ 86% - 95% 2) คุณลักษณะผู้นำ 9 ด้าน มีค่าระดับการปฏิบัติจริงอยู่ที่ 67% - 97% และ 3) บทบาทหน้าที่ของผู้นำ 5 ด้าน ค่าระดับการปฏิบัติจริงอยู่ที่ 70% - 97%

ผลการวิเคราะห์จุดที่ควรพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประถมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในระดับปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของระดับความเหมาะสมแล้ว พบว่า มีผลต่างระหว่างระดับความเหมาะสมกับระดับการปฏิบัติจริงทุกตัวแปรสังเกตได้ โดยตัวแปรที่มีผลต่างของค่าเฉลี่ยของระดับความเหมาะสมกับระดับการปฏิบัติจริง

มากที่สุด ได้แก่ บทบาทหน้าที่ในฐานะผู้นำทางวิชาการ (ค่าเฉลี่ยของระดับความเหมาะสมมีค่าเท่ากับ 4.54 ส่วนค่าเฉลี่ยของระดับปฏิบัติจริงมีค่าเท่ากับ 4.11 ผลต่างค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 0.43) รองลงมา คือ มีวิสัยทัศน์และความชัดเจนในวิสัยทัศน์ (ค่าเฉลี่ยของระดับความเหมาะสมมีค่าเท่ากับ 4.67 ส่วนค่าเฉลี่ยของระดับปฏิบัติจริงมีค่าเท่ากับ 4.28 ผลต่างค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 0.39) มุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายสัมพันธ์ชุมชน (ค่าเฉลี่ยของระดับความเหมาะสมมีค่าเท่ากับ 4.52 ส่วนค่าเฉลี่ยของระดับปฏิบัติจริงมีค่าเท่ากับ 4.18 ผลต่างค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 0.34) ความสามารถในการสื่อสาร (ค่าเฉลี่ยของระดับความเหมาะสมมีค่าเท่ากับ 4.57 ส่วนค่าเฉลี่ยของระดับปฏิบัติจริงมีค่าเท่ากับ 4.27 ผลต่างค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 0.30) และมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล (ค่าเฉลี่ยของระดับความเหมาะสมมีค่าเท่ากับ 4.39 ส่วนค่าเฉลี่ยของระดับปฏิบัติจริงมีค่าเท่ากับ 4.09 และผลต่างค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 0.30)

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาองค์ประกอบรูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า องค์ประกอบรูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน มีความเหมาะสมเกินร้อยละ 80 ทุกข้อคำถาม ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) การมีวิสัยทัศน์และความชัดเจนในวิสัยทัศน์ ได้แก่ อธิบายและชี้แจงให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องมองเห็นคุณค่าและเกิดการยอมรับในวิสัยทัศน์ 2) ด้านสร้างแบบอย่างที่เหมาะสมให้เห็น ได้แก่ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีอย่างสม่ำเสมอ สร้างความน่าเชื่อถือให้กับบุคลากร เข้าร่วมในกิจกรรมที่สำคัญที่สถานศึกษาจัดขึ้นด้วยความมุ่งมั่นจนสำเร็จตามเป้าหมาย เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม มีจิตใจด้านการบริการพร้อมปรับปรุงพัฒนาการบริการ มีความเหมาะสมสูงสุดเท่ากัน 3) ด้านการหนุนให้ยอมรับเป้าหมายกลุ่มหรือองค์กร ได้แก่ สามารถโน้มน้าวใจ ให้ครูและผู้เกี่ยวข้องยอมรับและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา 4) ด้านการสนับสนุนผู้ตามรายคน ได้แก่ มีการมอบอำนาจหน้าที่แก่บุคลากรแต่ละระดับอย่างชัดเจนและเหมาะสมตามศักยภาพของแต่ละบุคคล และ 5) ด้านการสนับสนุนการร่วมมือกัน ได้แก่ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรมีความรู้สึกร่วมยอมรับเต็มใจ

ที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุผลภายใต้วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา สอดคล้องกับ Jedaman (2018) ที่กล่าวว่า ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21: ไทยแลนด์ 4.0 สิ่งที่ทำหาคือความสามารถ คือ ความสามารถนำพาองค์กรของตนให้อยู่ในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะมองเห็นการเปลี่ยนแปลงว่าเป็นโอกาส การทราบวิธีการค้นหาการเปลี่ยนแปลงที่ถูกต้อง และทราบวิธีที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพทั้งจากภายนอกและภายในองค์กร ได้แก่ ด้านนโยบายการสร้างอนาคต ด้านวิธีการอย่างเป็นระบบในการมองหาและคาดการณ์ถึงการเปลี่ยนแปลงด้านวิธีที่ถูกต้องในการสร้างความคุ้นเคยกับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกองค์กร ด้านนโยบายในการสร้างสมดุลระหว่างการเปลี่ยนแปลงกับความต่อเนื่อง เพราะนโยบายการสร้างสรรคสิ่งใหม่อย่างเป็นระบบ สามารถสร้างจิตสำนึกให้องค์กรในฐานะที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งยังทำให้องค์กรมองเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงนั้น คือ โอกาสที่เกิดขึ้นมาใหม่ภายใต้บทบาทสำคัญ เช่นเดียวกับการศึกษาของ Huen Yu (2001) ที่พบว่า ภาวะผู้นำของสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในสิงคโปร์นั้น ครูในกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ครูใหญ่มีการแสดงพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานบางอย่างจากพฤติกรรมภาวะผู้นำ 8 ด้าน คือ กำหนดวิสัยทัศน์ชัดเจน สนับสนุนและยอมรับเป้าหมายกลุ่ม แสดงความคาดหวังต่อผลงานสูง แสดงการสนับสนุนรายบุคคล การกระตุ้นการใช้ปัญญา แสดงแบบอย่างที่เหมาะสม สร้างวัฒนธรรมในโรงเรียนที่แข็งแกร่ง สนับสนุนการร่วมมือกัน และครูใหญ่แสดงออกถึงความคาดหวังสูงต่อการพัฒนาทางวิชาชีพของครู และผลการเรียนของนักเรียน

1.2 คุณลักษณะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ได้แก่ 1) ด้านความฉลาด สติปัญญาดี ได้แก่ มีความเฉลียวฉลาด สามารถปรับมุมมองให้เกิดความคิดและการกระทำที่สร้างสรรค์ สามารถมองให้อุปสรรคกลายเป็นโอกาสในการแก้ไขปัญหา สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ ได้แก่ สามารถคิดวิเคราะห์และตรวจสอบปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สามารถนำความรู้ ประสบการณ์ที่สะสมไว้มานำประยุกต์เพื่อคิดสิ่งใหม่ อาทิ นวัตกรรม การเสนอโครงการและกิจกรรม สามารถคิดหาวิธีใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน สามารถปรับเปลี่ยนความคิดใหม่หากมีข้อมูลใหม่ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความเป็นจริง 3) ด้านความสามารถในการสื่อสาร ได้แก่ สามารถอธิบาย ชี้แจงให้ผู้อื่นเข้าใจอย่างชัดเจน สามารถพูดโน้มน้าวให้ผู้อื่นเห็นด้วยและยอมรับใน

ความคิดเห็น สามารถเลือกใช้วิธีการสื่อสารอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นหลัก สามารถสื่อสารเป็นทางการและไม่เป็นทางการกับครู บุคลากรและผู้มีส่วนได้เสีย ตามสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล ได้แก่ มีทักษะในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน อาทิ Microsoft Word, Excel, Power Point และอื่น ๆ เพื่อการปฏิบัติงานตามหน้าที่ สามารถใช้โปรแกรมเพื่อการสืบค้นข้อมูล หรือเสิร์ชเอนจิน เช่น Google, Web Browser, E-mail, Blog เป็นต้น สามารถใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลในการสื่อสารกับครู บุคลากร นักเรียนและผู้ปกครอง อาทิ Line, Applications, Facebook เป็นต้น สามารถใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลในการเก็บรวบรวม ประเมินผล และสรุปข้อมูลสารสนเทศ ที่จำเป็นและเกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานในสถานศึกษา 5) ด้านการบริหารองค์การ ได้แก่ มีความสามารถในการวางแผนการบริหารงานการศึกษา มีความสามารถในการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งบุคลากรทางการศึกษา สามารถกำกับดูแลการปฏิบัติงานแต่ละงานให้บรรลุตามกำหนดเวลาและวัตถุประสงค์ 6) ด้านการแก้ปัญหา ได้แก่ สามารถแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลายได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ มองเห็นวิธีการแก้ปัญหาที่ได้ผลดีต่อหน่วยงานเวลาเกิดเหตุการณ์วิกฤติใช้เทคนิค วิธี เหตุผลในการแก้ไขข้อขัดแย้งเป็นที่ยอมรับของบุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 7) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ ปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเทเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ มีความกระตือรือร้นและความพยายามในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ 8) ด้านคุณธรรม จริยธรรม ได้แก่ ปฏิบัติงานอย่างตรงไปตรงมาและเที่ยงธรรม ให้ความเป็นธรรมในการพิจารณาความดีความชอบโดยพิจารณาจากผลการปฏิบัติงาน สร้างความเชื่อถือไว้วางใจให้กับบุคลากรด้วยการบริหารตามหลักคุณธรรม จริยธรรม ให้เกียรติเคารพการตัดสินใจ เข้าใจข้อผิดพลาดของบุคลากร มีความจริงใจต่อบุคลากร และ 9) ด้านการสร้างเครือข่ายสัมพันธ์ชุมชน ได้แก่ มีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา และส่งเสริมให้บุคลากรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ขณะปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับหน่วยงานในเครือข่ายชุมชนสัมพันธ์ สอดคล้องกับ Paopan (2016) ซึ่งได้ให้ทัศนะไว้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำของสถานศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นและสำคัญต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา และการบริหารตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ โดยสรุปแนวคิดเกี่ยวกับทักษะยุคใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน

ในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกัน ดังนี้ 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ 2) ทักษะการแก้ปัญหา 3) ทักษะการสื่อสาร 4) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล 5) ทักษะด้านการบริหารองค์การ 6) ทักษะการบริหารงานบุคคล 7) ทักษะทำงานเป็นทีม 8) ทักษะด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ 9) ทักษะการกำหนดทิศทางองค์กร 10) ทักษะการรับรู้ 11) ทักษะการตัดสินใจ 12) ทักษะมุ่งผลสัมฤทธิ์ 13) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และ 14) ทักษะคุณธรรมจริยธรรม

1.3 บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ได้แก่ 1) บทบาทในฐานะผู้นำทางวิชาการ ได้แก่ ประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ๆ สนับสนุนให้ใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานเพื่อส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน 2) บทบาทในการปกครองครูและนักเรียน ได้แก่ ให้ความสำคัญแก่ครู นักเรียน และบุคลากรในสถานศึกษาโดยเท่าเทียมกัน 3) บทบาทในการสร้างวิสัยทัศน์ทางการศึกษา ได้แก่ ร่วมกับครู บุคลากร เพื่อกำหนดทิศทางการบริหารจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง สร้างบรรยากาศที่สนับสนุนให้ครูและผู้มีส่วนได้เสีย มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการจัดการศึกษา และสามารถปรับแผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคลและกลุ่มงานให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา 4) บทบาทในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ได้แก่ เป็นผู้นำในการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 5) บทบาทในการใช้ทักษะทางดิจิทัลสนับสนุนการเรียนการสอน ได้แก่ จัดให้มีการอบรมภายในองค์กรให้ครูมีความรู้ มีเจตคติที่ดีในการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลต่าง ๆ ส่งเสริมให้ครูมีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง และกระตุ้นให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสถานศึกษา สอดคล้องกับงานของ DoDEA (2014) ผู้นำที่มีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21 มี บทบาท 4 ด้านหลัก ดังนี้ 1) การกำกับดูแลด้านการบูรณาการการเรียนการสอน การประยุกต์นวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ และการประเมินผล ได้แก่ การให้คำแนะนำแนวคิดใหม่ ๆ สำหรับครูผู้สอนเกี่ยวกับการใช้ห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ การสนับสนุนให้การเรียนการสอนสอดคล้องกับปัจจัยภายในและภายนอกโรงเรียน 2) มีการนำรูปแบบทางดิจิทัลมาสนับสนุนการเรียนการสอนของครูเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่ นำไปใช้ในห้องเรียน ส่งเสริมให้ครู นักเรียน ใช้เครื่องมือทางดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพและใช้อย่างต่อเนื่อง

รวมทั้งการประเมินความพร้อมของโรงเรียนที่จะนำทักษะทางดิจิทัลมาใช้ 3) ให้โอกาสแก่ครูได้พิจารณาไตร่ตรอง กำหนดจุดมุ่งหมาย และการร่วมมือกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมืออาชีพในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยงแล้วสามารถนำมาเป็นโอกาสได้แก่ให้ครูกำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยด้านหลักสูตรด้านการเรียนการสอน และด้านการประเมินผล และให้นำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ครูได้เรียนรู้อย่างมืออาชีพได้อย่างแท้จริง และ 4) ต้องจัดสภาพแวดล้อมบนพื้นฐานยึดการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ และความรู้สึกที่ดีต่อชุมชน ได้แก่ การสร้างสภาพแวดล้อมของโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการสอน และการเรียนรู้ด้านทักษะในศตวรรษที่ 21 กำหนดให้จัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือ ให้มีความยืดหยุ่นภายในโรงเรียนและชุมชน และควรเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ด้านโลกมากขึ้น และออกแบบทางสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มโอกาสการพัฒนาทักษะการคิด ทักษะชีวิต และทักษะทางอาชีพ และเตรียมผู้เรียนสำหรับการทำงานในอนาคต

2. จากผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลรูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก และ ผลการวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงยืนยันของโมเดลภาวะผู้นำ พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Standardize Regression Weight) ของตัวแปรแฝงแต่ละตัวที่เป็นส่วนประกอบของโมเดลภาวะผู้นำ มีผลการทดสอบระดับนัยสำคัญของตัวแปรแฝงทุกตัวมีระดับนัยสำคัญทุกค่า ($P=***$) และ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรแฝงที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่อโมเดลภาวะผู้นำมากที่สุด คือ ตัวแปรแฝงคุณลักษณะของผู้บริหาร 4.00 (CH) มีค่าเท่ากับ 0.969

ผลการวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงยืนยันของโมเดลตัวแปรแฝงภาวะผู้นำของการเปลี่ยนแปลง (CL) พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวที่เป็นส่วนประกอบของตัวแปรแฝงภาวะผู้นำของการเปลี่ยนแปลง (CL) มีผลการทดสอบระดับนัยสำคัญทุกค่า ($P=***$) และพบค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมาตรฐาน (Factor Loading) ของตัวแปรสังเกตได้ ที่มีน้ำหนักปัจจัยมากที่สุด คือ การทำงานเป็นทีม ($5Te$) = 0.873

ผลการวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงยืนยันของโมเดลคุณลักษณะของผู้นำ (CH) พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวที่เป็นส่วนประกอบของตัวแปรแฝงคุณลักษณะของผู้นำ (CH) มีผลการทดสอบ

ระดับนัยสำคัญทุกค่า ($P=***$) และพบค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมาตรฐาน (Factor Loading) ของตัวแปรสังเกตได้ที่มีน้ำหนักปัจจัยมากที่สุด คือ ผู้อำนวยการมีความสามารถในการสื่อสาร (Com) = 0.984

ผลการวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงยืนยันของโมเดลบทบาทหน้าที่ (DU) พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวที่เป็นส่วนประกอบของตัวแปรแฝงบทบาทหน้าที่ (DU) มีผลการทดสอบระดับนัยสำคัญทุกค่า ($P=***$) และพบค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมาตรฐาน (Factor Loading) ของตัวแปรสังเกตได้ ที่มีน้ำหนักปัจจัยมากที่สุด คือ บทบาทในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน (Cou) = 0.885

3. จุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาของรูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร

3.1 ผลการวิเคราะห์จุดเด่นของรูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร มีจุดเด่นทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ การสร้างแบบอย่างที่เหมาะสม และการให้การสนับสนุนตามรายคน 2) ด้านคุณลักษณะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหาร คือ มีคุณธรรม จริยธรรม และ มุ่งผลสัมฤทธิ์ และ 3) ด้านบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา คือ บทบาทในการปกครองครูและนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ Wittayanukorn (2011) ศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในโรงเรียนเอกชน ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในโรงเรียนเอกชนมี 7 ด้าน ซึ่งประกอบด้วยประเด็นที่สำคัญในด้านที่เกี่ยวกับผู้นำ คือ ด้านการนำองค์การผู้นำต้องเป็นแบบอย่างด้านการประพฤติที่ดี และผู้นำมีเมตตา กรุณา ซื่อสัตย์ สุจริต และขยันหมั่นเพียร และงานวิจัยของ Loke Heng Wang (2010) ได้ศึกษาเรื่อง “ภาวะผู้นำของสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในสิงคโปร์” (Successful School Leadership in Singapore) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีสำคัญต่อความสำเร็จของสถานศึกษาของพวกเขา ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขึ้นอยู่กับ คุณภาพ บุคลิก ลักษณะ ค่านิยมและความเชื่อ ที่จะเป็แนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปสู่การปฏิบัติ

3.2 จุดที่ควรพัฒนาของรูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า จุดที่ควรพัฒนามากที่สุดของรูปแบบ

ภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร คือ ด้านบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ บทบาทหน้าที่ในฐานะผู้นำทางวิชาการ สอดคล้องกับ Jedaman (2018) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนไปสู่การศึกษา 4.0 ซึ่งจะต้องเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนจาก Passive Learning ไปสู่ Active Learning เน้นให้การศึกษาเป็นบทบาทและแนวทางในการสร้างสรรค์ผู้เรียนให้มีความคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีผลงาน มีความรับผิดชอบ และสร้างทักษะที่จำเป็น

จุดที่ควรพัฒนาด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์และความชัดเจนในวิสัยทัศน์ ซึ่งเมื่อพิจารณารายข้อคำถาม พบว่า การอธิบายและชี้แจงให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องมองเห็นคุณค่าในวิสัยทัศน์และเกิดการยอมรับในวิสัยทัศน์ มีค่าการปฏิบัติต่ำกว่าข้ออื่น ๆ อย่างไรก็ตามการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อให้ตอบสนองต่อนโยบายประเทศไทย 4.0 และแผนการศึกษาแห่งชาติ ผู้นำเป็นผู้ที่ต้องสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นภายในองค์กร ดังแนวคิดของ Panich (2015) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ต้องบริหารให้เกิด Transformative Education System คือ ระบบการศึกษาที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงคือ เปลี่ยน 3 อย่าง ได้แก่ เปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ (Transformative Learning) เปลี่ยนแปลงหลักสูตร (Transformative Curriculum) คือ หลักสูตรไม่มีการหยุดนิ่งตายตัวเปลี่ยนแปลงได้ตลอดและเปลี่ยนแปลงการจัดการ (Transformative Management) ผู้บริหารจำเป็นต้องเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลง และสามารถบริหารให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ โดยต้องกำหนดเป้าหมายและเลือกวิธีที่จะนำมาใช้ โดยชี้แจงให้ครูและบุคลากรในองค์กรทราบถึงความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นและเน้นผลการปฏิบัติงานโดยส่วนรวมมากกว่าเน้นไปที่ผลงานของแต่ละคนในองค์กร

จุดที่ควรพัฒนาด้านคุณลักษณะผู้นำ 4.0 พบว่า มีหลายด้านที่ค่าระดับปฏิบัติจริงต่ำกว่าระดับความเหมาะสมมาก ได้แก่ ด้านการสร้างเครือข่ายสัมพันธ์ชุมชน ทั้งนี้ สอดคล้องกับบทบาทผู้นำทางด้านวิชาการ ที่พบว่า มีระดับการปฏิบัติในการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการต่ำกว่าข้ออื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นมุมมองของผู้บริหารเองในแง่ที่ยังมองสถาบันหรือสถานศึกษาอื่น ๆ เป็นคู่แข่ง หรือยังไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับการร่วมมือกันอย่างชัดเจน นอกจากนี้ ด้านความสามารถในการสื่อสารนั้น พบว่า ผู้บริหาร

สถานศึกษามีระดับปฏิบัติจริงในการสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพต่ำกว่าด้านอื่น เช่นเดียวกับทักษะการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล ซึ่งพบว่า มีค่าระดับปฏิบัติจริงค่อนข้างต่ำในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน อาทิ Microsoft Word, Excel, Power point และอื่น ๆ เพื่อการปฏิบัติงานตามหน้าที่ และการใช้โปรแกรมเพื่อการสืบค้นข้อมูลหรือเสิร์ชเอนจิน เช่น Google, Web Browser, E-mail, Blog เป็นต้น อย่างไรก็ตาม Paopan (2016) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21 ควรมีคุณลักษณะทั้ง 3 ประการข้างต้น คือ ต้องเป็นนักการสื่อสาร (Communicator) ผู้บริหารต้องสร้างชุมชน (Build Community) และการสร้างความสัมพันธ์และการติดต่อ (Collaboration and Connection) ผู้บริหารต้องเต็มใจที่จะเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ เพราะการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่น่าตื่นเต้นและนำมาใช้เสริมสร้างศักยภาพผู้บริหารและสังคมโรงเรียน ดังนั้นคุณลักษณะทั้ง 3 ด้านข้างต้นจึงมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างและผลักดันให้เกิดการศึกษา 4.0 ได้อย่างแท้จริง

สรุป

จากการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำ พบว่า องค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำประกอบด้วย 1) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ เป็นแบบอย่างที่ดี มีการสนับสนุนให้ยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม มีการกำหนดเป้าหมาย มีการสนับสนุนผู้ตาม และให้การยอมรับผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่องานสำเร็จ 2) คุณลักษณะของผู้นำ ประกอบด้วย เป็นผู้ที่ฉลาด มีสติปัญญาดี มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีความสามารถในการบริหาร การปรับตัวที่ดี เชี่ยวชาญด้านงานบุคลากร มีมนุษยสัมพันธ์ดี และมุ่งผลสัมฤทธิ์ 3) บทบาทหน้าที่ที่สำคัญ คือ บทบาทหน้าที่ในฐานะผู้นำวิชาการ ผู้รักษาระเบียบวินัย การสร้างวิสัยทัศน์ทางการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตร ผลจากการทดสอบความสอดคล้องของรูปแบบภาวะผู้นำโดยใช้ระเบียบวิธีเชิงปริมาณ พบว่า รูปแบบที่ได้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก โดยมีค่า $CMIN/DF = 2.987$ ค่า $GFI = 0.976$ ค่า $NFI = 0.988$ ค่า $RFI = 0.870$ ค่า $IFI = 0.992$ ค่า $TLI = 0.910$ ค่า $CFI = 0.992$ ค่า $RMSR = 0.006$ ค่า $RMSEA = 0.10$ และพบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมีระดับนัยสำคัญทุกค่า ($p=***$) ประกอบด้วยค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรแฝงแต่ละตัว

ต่อโมเดลภาวะผู้นำ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ตัวแปรแฝงคุณลักษณะของผู้บริหาร 4.0 (CH) = 0.969 ตัวแปรแฝงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร (CH) = 0.896 ตัวแปรแฝงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (CL) = 0.893 ตามลำดับจุดเด่นของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร มีครบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง ด้านคุณลักษณะผู้นำ 4.0 และด้านบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ผลการวิเคราะห์จุดที่ควรพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ บทบาทหน้าที่ในฐานะผู้นำทางวิชาการ (ค่าเฉลี่ยของระดับความเหมาะสมมีค่าเท่ากับ 4.54 ส่วนค่าเฉลี่ยของระดับปฏิบัติจริงมีค่าเท่ากับ 4.11 ผลต่างค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 0.43) รองลงมา คือ มีวิสัยทัศน์และความชัดเจนในวิสัยทัศน์ (ค่าเฉลี่ยของระดับความเหมาะสมมีค่าเท่ากับ 4.67 ส่วนค่าเฉลี่ยของระดับปฏิบัติจริงมีค่าเท่ากับ 4.28 ผลต่างค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 0.39)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. สามารถนำรูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในยุค 4.0 ให้มีภาวะผู้นำที่สามารถดำเนินงานบริหารกิจการของสถานศึกษาและนำคนให้ไปสู่เป้าหมายของนโยบายพัฒนาประเทศให้เป็น “ประเทศไทย 4.0” ได้อย่างยั่งยืน
2. การพัฒนาจุดด้อยในแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 นั้นควรได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐ โดยเฉพาะในด้านบทบาทผู้นำทางวิชาการ ซึ่งมีการปฏิบัติจริงค่อนข้างต่ำ รัฐควรมีส่วนในการช่วยประสานให้เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยโดยเพิ่มตัวแปรหรือปัจจัยที่สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คุณลักษณะ 4.0 และบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยอาศัยหลักเกณฑ์หรือตัวชี้วัดความสำเร็จเป็นแนวทางการศึกษา
2. ควรศึกษาวิจัยรูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ให้ครอบคลุมเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ เพื่อให้ได้รูปแบบภาวะผู้นำ 4.0 ที่มีความแม่นยำทางทฤษฎี และมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สามารถนำมา

ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติแก่ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนทั่วประเทศ เพื่อสนองตอบนโยบายประเทศไทย 4.0 ต่อไป

References

- Charoenpornsakul, N., & Boa-ngoen, C. (2016). The effectiveness of primary schools under the office of private education. *Pathumthani University Academic Journal*, 8(2), 107-118. [in Thai]
- DoDEA. (2014). *The 21st Century Principal 21st Century Teaching, Learning, and Leading*. The Department of Defense Education Activity: DoDEA
- Hair, J.F., Anderson, R.E., Tatham, R.L., & Black, W.C. (2006). *Multivariate Data Analysis*. 6th ed. New Jersey: Pearson Education, Inc.
- Huen, Yu. (2001). The effects of transformational leadership on teachers' commitment to change in Hong Kong. *Journal of Educational Administration*, 40(4), 368-389.
- Jedaman, P. (2018). Transformational Leadership in 21st Century: Thailand 4.0. Retrieved March 19, 2018, from <https://www.kroobannok.com/83312>. [in Thai]
- Office of the Private Education Commission. (2017). Private School Database System Information Technology, General Registration Section. Retrieved April 20, 2018, from pdc.opec.go.th/index.php?index=report2
- Panich, V. (2015). *Trend of School Administration in 21st Century*. June 12, 2015. Hatyai University. Songkhla Province. Hatyai University Press. [in Thai]
- Paopan, C. (2016). *School Administrators in 21st Century*. National Education Conference 1st Educational Management for Local Development towards ASEAN Community: New Direction in the 21st Century. 28 July 2016 Kalasin Rajabhat University. Kalasin Province. [in Thai]

- Patipimpakorn, P. (2007). *Leadership Style and Effectiveness of Administrator of Basic Education Private Schools*. Ph.D. Dissertation Department of Educational Administration, Silapakorn University. [in Thai]
- Sinlarat, P. (2016). *Thai Education 4.0: CCPR Model. Second Edition*. Bangkok: Chulalongkorn Press. [in Thai]
- Wang, L.H. (2010) *Successful School Leadership in Singapore*, Ph.D. Thesis, Melbourne Graduate School of Education, The University of Melbourne, 2010, Abstract.
- Wittayanukorn, S. (2011). Developing a model of educational management for excellence in the private school. *Journal of Educational Administration Burapha University*, 5(1), 36–49. [in Thai]